

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

**VAPAAEHTOINEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN-
muutostilassa**

Minna Vuohelainen

Liiketalouden koulutusohjelma
lokakuu 2009
Työn ohjaaja: Matti Kolehmainen

TAMPERE 2009

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

LIIKETALOUS

Tekijä: Minna Vuohelainen

Koulutusohjelma: Liiketalous

Opinnäytetyön nimi: Vapaaehtoinen eläkesäästäminen-muutostilassa

Työn valmistumis kuukausi ja -vuosi: Lokakuu 2009

Työnohjaaja: Matti Kolehmainen

Sivumäärä: 49

TIIVISTELMÄ

Raportti on opas henkilölle, joka miettii eläkevakuutuksen ottamista. Raportissa paneudutaan asioihin, joita eläkesäästämistä miettivän henkilön tulisi tietää ja ottaa huomioon ennen eläkevakuutuksen ottamista. Työssä tarkastellaan myös lakisääteistä eläketurvaa ja taloustilanteen vaikutuksia.

Elinajan jatkuva piteneminen aiheuttaa eläkejärjestelmän rahoitukselle haasteita. Eläkkeelläoloajan piteneminen suhteessa työelämässä vietettyihin vuosiin johtaa tilanteeseen, jossa paineet joko eläkeiän nostamiseen tai eläkkeiden tason leikkaamiseen nousevat.

Valtionvarainministeriö on valmistellut uutta lakia pitkäaikaissäästämiseen. Lain tarkoituksena on laajentaa nykyiset vapaaehtoisen eläkesäästämisen verovähennysoikeudet myös muuhun pitkäaikaiseen säästämiseen, kuten esimerkiksi rahasto-osuuksiin, pankkitileihin ja suoriin osakesijoituksiin.

Tähän asti verovähennysoikeus on ollut vain vakuutusyhtiöiden tarjoamissa eläkevakuutuksissa. Verovähennyksen oletetaan pysyvän 5 000 euron vuositasolla, kuten se eläkevakuutuksissa nykyään on.

Uuden lain on määrä tulla voimaan vuoden 2010 alussa.

Avainsanoja: Vapaaehtoinen eläkevakuutus, eläkeikä, taantuma, muutokset

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

BUSINESS ADMINISTRATION

Author: Minna Vuohelainen

Degree Programme: Business Administration

Title: The voluntary pension plans – the process of change

Month and year: October 2009

Supervisor: Matti Kolehmainen

Pages: 49

ABSTRACT

This final thesis is a guide for persons who are considering paying into a voluntary pension scheme.

In the report I take up issues which are important to know before deciding to participate in a voluntary pension scheme.

In this work, I analyse the statutory earnings-related pension insurance and the current economic situation.

Average life expectancy has lengthened and that causes problems for government financing of pension insurance. This leads to a situation where governments are under pressure to raise the retirement age or cut the rate of pensions.

In order to encourage long-term personal saving, the Ministry of Finance is preparing a new law. The law's purpose is to expand the current tax deduction rights to cover, for example, investments in unit funds and shareholdings.

The new law is supposed to take effect at the beginning of 2010.

Keywords: Voluntary pension schemes, retirement age, recession, transitions

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	6
1 LAKISÄÄTEINEN ELÄKETURVA	7
1.1 Eläkkeen karttuminen	8
1.2 Miten työnteko kartuttaa eläkettä	9
1.3 TEL-ansioden jakaminen vanhuuseläkkeen alkamisvuonna eri karttumajaksoille	10
1.4 Kokonaiseläkkeen määräytyminen	12
1.5 Eläkeläisten tulotaso	13
2 ELÄKEIKÄ	14
2.1 Varhennettu vanhuuseläke.....	15
2.2 Eläkeiän nostaminen 65 vuoteen	15
2.3 Elinaikakerroin	16
3 VAPAAEHTOINEN ELÄKEVAKUUTUS	17
3.1 Lakisääteisen eläketurvan ja yksilöllisen eläkevakuutuksen erot.....	17
3.2 Laskuperustekorkoinen vakuutus	18
3.2.1 Hyvitykset.....	18
3.3 Sijoitussidonnainen yksilöllinen vakuutus	19
3.4 Tuotto ja riski.....	20
3.5 Laskuperustekorkoisen ja sijoitussidonnaisenvakuutuksen yhdistelmä vakuutus ..	20
3.6 Säästö- ja sijoitusvakuutuksen erot.....	21
3.7 Vakuutuksen tuotto ja vuosittainen säästäminen	22
3.8 Mitä tulisi huomioida eläkevakuutusta otettaessa	23
4 ELÄKEVAKUUTUSMAKSUJEN VÄHENTÄMINEN VEROTUKSESSA	24
4.1 Työnantajan maksama ja ottama eläkevakuutus.....	25
4.2 Huomionarvoista verotuksessa	25
5 TALOUDELLISEN TILANTEEN VAIKUTUKSET ELÄKKEISIIN	26
5.1 Työttömyysturvan lisäpäivät ja työttömyyseläke	27
5.2 Vertailu ansiosidonnaista päivärahaa nauttivan eläkkeen karttumista työssäkäyvän eläkekarttumaan.....	28
5.4 Talouden epävarmuus.....	30
6 UUDEN LAKIMUUTOKSEN VAIKUTUKSET	32
6.1 Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen verotus vuoden 2009 loppuun.....	33
6.2 Verovähennysoikeus vuonna 2010.....	34
6.3 Pienet osingot verovapaaksi vuonna 2010.....	35
6.4 Säästämisen korkeat kulut	35
6.5 Eläkevakuutuksen hinta ja kulut	36
6.6 Hintakilpailu	36
6.7 Eläkevakuutuksen vaihtaminen vakuutusyhtiöstä toiseen	37
6.8 Osakesäästäjät uudistuksesta innoissaan	38
6.9 Markkinoille uusia tuotteita.....	39
6.9.1 Siirtymäsäännökset.....	40

7 YHTEENVETO	41
8 LÄHTEET	42
9 LIITTEET	46

JOHDANTO

Olen työskennellyt pankissa, niin opintoihin liittyvän työharjoittelujan, kuin myös tämän jälkeen. Pankissa työskennellessäni kiinnostuin vapaaehtoisesta eläkesäästämisestä. Työssäni kuulin kuitenkin useita kysymyksiä, joita pankin esitteissä ei välttämättä ollut kerrottuna. Myöhemmin aloitin työt työttömyyskassassa, etuuskäsittelijänä, jolloin sain erilaisia näkökulmia aiheeseen ja minulle heräsi uusia kysymyksiä lakisääteiseen eläkejärjestelmään liittyen.

Tämän työn tarkoituksena on vastata eläkevakuutuksen ottajan kysymyksiin. Tarkoituksena ei niinkään ole kertoa mistä eläkevakuutusyhtiöstä vakuutus kannattaa ottaa, vaan mitä asioita tulisi ottaa huomioon vapaaehtoista eläkevakuutusta otettaessa.

Vapaaehtoinen eläkesäästäminen on ajankohtainen aihe, koska vuonna 2009 kaavailun lakimuutoksen pitäisi toteutua vuonna 2010. Tällöin vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen tullaan saamaan lisää vapautta ja uudenlaista kilpailua. Eläkesäästäjä voisi muunmuassa sijoittaa varojaan suoraan osakkeisiin. Aiemmin eläkesäästämistä saatu veroetu on saattanut kulua kokonaan yhtiöiden kuluihin.

Nykyiset eläkesäännöt riittävät keskimäärin turvaamaan reaalisesti selvästi kasvavat eläkkeet vaikkakin ajan mittaan eläkkeiden suhde ansiotasoon alenee. On kuitenkin kansalaisryhmiä, joiden eläkkeet jäävät hyvin pieniksi: pelkän tai lähes pelkän kansaneläkkeen varassa elävät ja monet työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvat. Erityisesti hyvin pitkään elävillä on nykyisen indeksointikäytännön vuoksi riski jäädä kohtuuttoman pienen eläketurvan varaan, mikäli alkava eläke on vaatimaton. (Valtioneuvoston kanslia 2009.)

Tässä raportissa haluan tuoda esiin asioita, joita henkilön tulisi miettiä jo nuorena, vielä kun eläkkeelle jääminen tuntuu kaukaiselta ajatukselta. Raportissa käsitelen myös eläkeikää, joka on tänä vuonna ollut kovasti esillä ja taloudellisen tilanteen vaikutuksia eläkkeeseen.

1 LAKISÄÄTEINEN ELÄKETURVA

Suomen eläketurva koostuu pääasiassa ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäisturvan tarjoavasta, asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä.

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan. (Eläketurvakeskus 2007 a.)

Kansaneläke on koko väestön kattava eläke ja siten vakuutettujen lukumäärällä mitaten kattavuudeltaan kaikkein laajin eläkejärjestelmä. Kansaneläke on kuitenkin kokonaisuudessaan muista eläketuloista riippuva, ja siihen ovat oikeutettuja kokonaan vailla ansioeläkettä olevat tai verraten pientä ansioeläkettä saavat henkilöt.

Kansaneläkkeeseen kuuluu myös erilaisia lisiä, joita voivat saada säädetyin edellytyksin myös pelkän työeläkkeen saajat. Suomessa asuvia kansaneläkkeen saajia vuonna 2005 oli noin 50 prosenttia kaikista eläkkeensaajista. Uusista eläkkeensaajista vastaava prosenttiosuus on noin 40 prosenttia. (Eläketurvakeskus 2007 a.)

1.1 Eläkkeen karttuminen

Suomessa lähes kaikki yksityinen tai julkinen ansiotyö sekä yrittäminen kartuttavat pienin rajoituksin ansioihin tai tuloon sekä työsuhdeaikaaan verrannollista eläketurvaa. (Eläketurvakeskus 2007 a.)

Työntekijän eläke vuodesta 2005 alkaen lasketaan kunkin vuoden palkasta iän mukaisen karttumaprosentin mukaan.

Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan eläkkeelle siirtymisvuoden tasoon palkkakertoimella, jossa ansioiden kehitys vaikuttaa 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia. (Ilmarinen 2009.)

Työeläke on laskettu vuoden 2005 alusta kunkin vuoden palkasta tai yrittäjätulosta iän mukaan määräytyvällä karttumaprosentilla. Eläkettä ei enää lasketa eri työsuhteista ja yrittäjäjaksosta erikseen. Eläkettä kartuttavat vuoden 2005 alusta lukien myös sosiaaliedut kuten työttömyys- ja sairausajoilta maksettavat päiväraha sekä opiskelu- ja alle 3 vuotiaan lapsen hoitoaika. Eläkkeen rinnalla karttuu alle 68-vuotiaana ansiotyöstä myös uutta eläkettä. (Ilmarinen 2009 a.)

Palkasta vähennetään työntekijän eläkemaksu, joka on vuonna 2009 alle 53-vuotiailla 4,3 prosenttia palkasta ja 53 vuotta täyttäneillä 5,4 prosenttia palkasta.

Vuodesta 2005 alkaen työskentelystä karttuu eläkettä ja maksut maksetaan 18 ja 68 ikävuoden välillä.

Ansioista karttuu eläkettä 18–52-vuotiaana 1,5 % vuodessa, 53–62-vuotiaana 1,9 % vuodessa ja 63–67-vuotiaana 4,5 % vuodessa. (Ilmarinen 2009 a.)

Jos eläkkeensaaja työskentelee eläkkeen rinnalla, työstä karttuu uutta eläkettä 1,5 % vuosiansioista. Kokonaistyöeläkkeellä ei ole kattoprosenttia vaan kaikki ansiotyö kartuttaa lisää eläkettä. (Ilmarinen 2009 a.)

Viimeksi mainittua kutsutaan kannustinkarttumaksi ja sen tavoitteena on saada vakuutettuja pidentämään työuriaan. (Eläketurvakeskus 2007 a.)

1.2 Miten työnteko kartuttaa eläkettä

Matti aikoo jäädä vanhuuseläkkeelle. Matti pohtii, jäisikö eläkkeelle jo 63-vuotiaana. Hän päättää kuitenkin jatkaa vielä työntekoa ja kartuttaa eläkettä niin pitkään kuin mahdollista eli 68-vuotiaaksi saakka. Näin Matin eläke kasvaa:

Matin palkka on 2 500 €/kk. Eläkettä laskettaessa tästä vähennetään ensin työntekijän eläkevakuutusmaksun vaikutus. Huomioon otettava palkka on 2 354,33 €/kk.

Tästä eläkettä karttuu 4,5 prosenttia eli 105,95 euroa vuodessa.

Kun Matti jää vanhuuseläkkeelle 68 vuotta täytettyään, hänen eläkkeensä määrä on 2 153,75 €/kk.

Eläke on siis 68-vuotiaana 529,75 euroa kuukaudessa suurempi kuin se olisi ollut, jos Matti olisi jäänyt eläkkeelle 63-vuotiaana. Jos Matti olisi jäänyt vanhuuseläkkeelle esimerkiksi 65-vuotiaana, olisi eläke ehtinyt jo kasvaa 1 815,90 euroon kuukaudessa. Sekin on 211,90 euroa enemmän kuukaudessa kuin mitä hänen eläkkeensä olisi ollut 63-vuotiaana. (Etera 2009.)

1.3 TEL-ansioiden jakaminen vanhuuseläkkeen alkamisvuonna eri karttumajaksoille

Ellei työntekijä hae vanhuuseläkettä kaikista työsuhteistaan yhtä aikaa, vaan osa työsuhteista tai yrittäjätoiminta jatkuvat eläkkeen rinnalla, jaetaan eläkkeen alkamisvuoden työansio tai työtulo eri karttumajaksoille alla olevan esimerkin mukaisesti. Vain osan vuotta jatkuneen työsuhteen ansiot jaetaan ansiokuukausien lukumäärällä ja näin saatu keskikuukausiansio kerrotaan eri karttumajaksojen ansiokuukausien lukumäärällä. (Työeläkelakipalvelu 2009.)

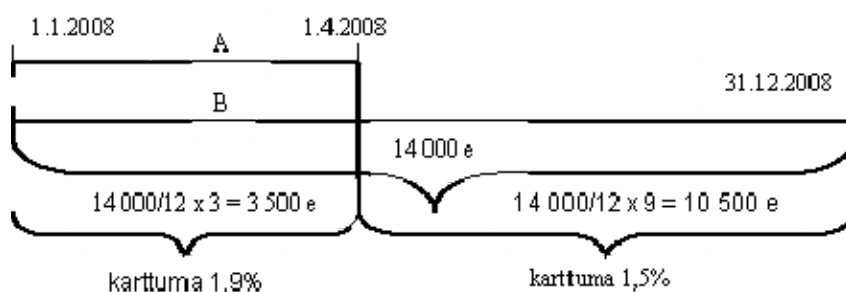
Henkilö on syntynyt 1.3.1945 ja jää vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana 1.4.2008.

Työsuhde A päättyy 31.3.2008 ja työsuhde B jatkuu (työsuhteen B jatkuessa eläke myönnetään vain työsuhteesta A).

Työsuhteen B vuoden 2008 työansio yhteensä on 14 000 euroa.

Työansio 1.1.–31.3.2008 on $14\,000/12 \times 3 = 3\,500$ euroa, josta karttuu eläkettä 1,9 prosenttia.

Työansio 1.4.–31.12.2008 on $14\,000/12 \times 9 = 10\,500$ euroa, josta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia.

(Työeläkelakipalvelu 2009.)

Esimerkkejä eläkkeen karttumisesta

1. Henkilö on tullut kuntatyönantajan palvelukseen vuonna 1980 ja jää eläkkeelle 1.1.2008 (vanhuuseläkeikä 64 v). Hän on syntynyt joulukuussa 1943 ja täyttänyt siis 55 vuotta joulukuussa 1998. Eläkettä on karttunut seuraavasti:

vuodesta 1980 vuoden 1994 loppuun 33 % (15 x 2,2 %)
 vuodesta 1995 vuoden 1998 loppuun 6 % (4 x 1,5 %)
 vuodesta 1999 vuoden 2004 loppuun 12 % (6 x 2 %)

yhteensä vuodesta 1980 vuoden 2004 loppuun 51 % eläkepalkasta
 (33 % + 6 % + 12 %)
 vuodelta 2005 2 % vuoden 2005 ansiosta
 vuodelta 2006 2 % vuoden 2006 ansiosta
 vuodelta 2007 4,5 % vuoden 2006 (tai vuoden 2007) ansiosta.
 (Kuntieneläkevakuutus 2008 a.)

2. Henkilö on syntynyt joulukuussa 1951 ja aloittanut kuntatyönantajan palveluksessa vuonna 1981. Hänen vanhuuseläkeikänsä on 64 v 6 kk, mutta hän on tullut työkyvyttömäksi vuonna 2007 ja jää työkyvyttömyyseläkkeelle 1.6.2008. Eläkettä on karttunut seuraavasti:

vuodesta 1981 vuoden 1994 loppuun 30,3 % (14 x 2,2 %)
 vuodesta 1995 vuoden 2004 loppuun 15 % (10 x 1,5 %)
 vuosilta 2005 - 2007 1,9 % vuosiansioista. Sairauspäivärahan ajalta otetaan huomioon päivärahan perusteena olevasta työansioista 65 % ja siitä karttuu eläkettä 1,5 %

Työssäoloajan lisäksi otetaan huomioon ns. tuleva aika eli aika eläketapahtumavuoden alusta 63 vuoden täyttämiseen. Eläketapahtuma on työkyvyttömyyden alkaminen, joten tulevaa aikaa on 1.1.2007 - 31.12.2014. Tulevalta ajalta eläkettä karttuu 1,3 % vuosiansiosta. Tulevan ajan eläkekarttuma lasketaan työkyvyttömyyttä edeltävien vuosien ansiosta.
 (Kuntieneläkevakuutus 2008 a.)

1.4 Kokonaiseläkkeen määräytyminen

Vuodesta 2005 lähtien karttuvalla eläkkeellä ei ole ylärajaa, mutta vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneilla eläkkeillä on enimmäismäärä.

Enimmäismäärän laskeminen säilyy vain kunnallisissa ja muissa julkisten alojen eläkkeissä ja vaikuttaa vain vuoden 2004 loppuun karttuneisiin eläkkeisiin. Jos henkilö jää eläkkeelle 2005 tai myöhemmin, eikä hänellä ole muita kuin yksityisten alojen eläkkeitä, niillä ei ole enää enimmäismäärää. Tapaturma- ja liikennevakuutuksen perusteella maksettavat korvaukset vähennetään valmiiksi lasketusta eläkkeestä.

Kunnallisia eläkkeitä laskettaessa kaikki 31.12.2004 mennessä karttuneet lakisääteiset eläkkeet lasketaan yhteen ja niillä on enimmäismäärä, joka riippuu henkilön syntymäajasta seuraavasti: Lasketaan ensin, paljonko on päiviä henkilön 23 vuoden täyttämistä vuoden 2004 loppuun ja kuinka monta prosenttia tämä on luvusta 14 400.

Enimmäismäärä saadaan ottamalla sama prosenttiosuus luvusta 60. (Kuntien eläkevakuutus 2008 b.)

Esimerkkejä eläkeiden enimmäismäärästä

Henkilö on syntynyt 1.1.1950 ja täyttänyt 23 vuotta 1.1.1973, josta vuoden 2004 loppuun on 11 520 päivää. 11 520 on 80 % 14 400:stä. Enimmäismäärä saadaan siis ottamalla 80 % 60:sta = 48 %. 48 % on 31.12.2004 mennessä karttuneiden peruseläkkeiden enimmäismäärä.

Jos henkilö työskentelee eläkeikänsä saakka kuntatyössä, enimmäismäärän lisäksi tulee ennen vuotta 1995 karttunut lisäeläkeosuus, joka voi enimmillään olla 6 %. Jos henkilön eläkeikä on alempi kuin 63 vuotta, enimmäismäärää korotetaan. (Kuntien eläkevakuutus 2008 b.)

1.1.1946 syntynyt henkilö täyttää eläkeikänsä vuonna 2010. Hän on työskennellyt ennen vuotta 2005 kunnan lisäksi valtiolla ja yksityisellä. Näiden eläkkeiden enimmäismäärä on 54 % (ilman lisäeläkeosuutta, joka on enintään 5 %).

Kunnallista eläkettä on karttunut 600 euroa, valtion eläkettä 200 euroa ja yksityistä eläkettä 100 euroa, eli yhteensä on karttunut eläkkeitä 900 euroa. Jos suurin eläkepalkka on esimerkiksi 1 500 euroa, 54 % siitä on 810 euroa. Eläkkeitä on siis karttunut 90 euroa yli enimmäismäärän, joten kunnan ja valtion eläkkeistä vähennetään enimmäismäärän ylittävä osuus (90 euroa). 31.12.2004 mennessä karttuneiden eläkkeiden määrä on 810 euroa/kk (+ lisäeläkeosuus 75 euroa).

1.1.2005 lähtien karttuvalla työeläkkeellä ei ole enimmäismäärää. Jos vuosiansiot tulevina vuosina ovat esim. 18 000 euroa/vuosi, eläkettä karttuu 2,0 % vuodessa 63 vuoden täyttämiseen eli vuodesta 2005 vuoteen 2009 yhteensä 8 % = 120 euroa/kk. 63 vuoden täyttämisestä eläkkeelle saakka karttuu 4,5 % vuodessa. Esim. 64 vuoden eläkeikään saakka karttuisi 67,50 euroa/kk (jos vuosipalkka on em. 18 000 euroa). Lopullinen eläke olisi siten vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut 885 euroa ja vuodesta 2005 lähtien karttunut 187,50 euroa eli yhteensä 1 072,50 euroa/kk. Tämä on 71,5 % kuukausipalkasta, kun vanhan säännön mukaan eläkettä olisi voinut karttua enintään 65 %.

(Kuntien eläkevakuutus 2008 b.)

1.5 Eläkeläisten tulotaso

Keskimääräinen omaan työuraan perustuva työeläke vuonna 2007 oli 1 004 euroa/kk (naiset 796 / miehet 1 260). Miesten eläke on korkeampien palkkojen ja pidemmän työuran johdosta suurempi kuin naisten. Naisilla on kuitenkin miehiä useammin leskeneläkkeitä. Kun otetaan perhe-eläketurva huomioon, keskimääräinen kokonaistyöeläke oli 1 077 euroa/kk vuonna 2007 (naiset 922 / miehet 1 268).

Eläkelajeittain tarkasteltuna vanhuuseläkkeen saajan keskimääräinen työeläke oli 1 046 euroa/kk ja työkyvyttömyyseläkettä saavan keskimääräinen työeläke 886 euroa/kk. Työkyvyttömyyseläkkeenä voidaan myöntää osaeläkkeitä, täysiä eläkkeitä tai vanhemmille ikäluokille maksettavaa yksilöllistä varhaiseläkettä. Uusia yksilöllisiä varhaiseläkkeitä ei voi enää yksityisen puolen työeläkejärjestelmässä alkaa (julkisella viimeinen ikäluokka, joka on oikeutettu YVE:en, on vuonna 1947 syntyneet). Eläkkeen keskimääräinen taso on erilainen näissä eri työkyvyttömyyseläkkeen lajeissa.

Alkavat työeläkkeet ovat keskimäärin korkeampia kuin kaikki maksussa olevat eläkkeet muun muassa siksi, että nuoremmat, vasta eläkkeelle siirtyneet eläkkeensaajat ovat ehtineet kartuttaa työeläkettään pidemmän aikaa kuin vanhemmat eläkkeensaajat. Lisäksi nuoremmilla eläkkeen perusteena oleva työansio on korkeampi kuin vanhemmilla. Alkavien työeläkkeiden korkeampi taso tarkoittaa myös, että vanhemmilla ikäluokilla kansaneläkkeen osuus eläkkeestä on korkeampi kuin eläkkeelle siirtyvillä. Keskimääräinen alkava eläke oli 1 201 euroa/kk vuonna 2007 (naiset 1003 / miehet 1 403). Keskimääräinen alkava vanhuuseläke oli 1 527 euroa/kk, kun työkyvyttömyyseläke oli 882 euroa/kk.

(Eläketurvakeskus 2007 b.)

2 ELÄKEIKÄ

Elinajan jatkuva piteneminen aiheuttaa eläkejärjestelmän rahoitukselle haasteita. Eläkkeelläoloajan piteneminen suhteessa työelämässä vietettyihin vuosiin johtaa tilanteeseen, jossa paineet joko eläkeiän nostamiseen tai eläkkeiden tason leikkaamiseen nousevat. (Varma-lehti 1/2007.)

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä joustavasti oman valinnan mukaan 62 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Mitä pidempään jatkaa ansiotyössä, sitä suuremman eläkkeen saa. Vanhuuseläkkeen alkaminen edellyttää työntekijän työsuhteen päättymistä.

Hallitus päätti helmikuun lopussa (v. 2009) nostaa vanhuuseläkkeen alarajan 63 vuodesta 65 vuoteen kymmenen vuoden kuluessa. Pääministeri Matti Vanhanen (kesk.) perusteli päätöstä siten, että Suomi pystyy eläkeiän nostolla selviytymään maailmanlaajuisesta talouskriisistä. (Tekniikka & Talous-lehti.)

11.3.2009 hallitus kuitenkin veti pois pikapäätöksensä nostaa eläkeikäraja 65 vuoteen. Päätös varmistui hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen päästyä sopuun.

Vähimmäiseläkeikä säästöjen nostamiselle nousee 63 vuoteen, kun nykyisin alaraja on 62 vuotta. Vanhaa eläkeikää sovelletaan kuitenkin vielä vuosina 2010–2016 ennen hallituksen esitystä otettuihin eläkevakuutuksiin. (Taloussanommat 2009 a.)

Eläkeiän korotuksen tavoitteena on tukea hallituksen eläkepoliittisia tavoitteita työvoiman eläköitymisen myöhentämisessä. Nykyisin vaadittu ikä on 62 vuotta. Muutos merkitsee sitä, että eläkeikä nousisi 63 vuoteen ja seuraisi sen jälkeen automaattisesti työntekijän eläkelain mukaista yleistä vanhuuseläkeikää.

Hallitus myös kannustaa työelämässä jatkamiseen. Esityksen mukaan takaisinmaksulle asetettua 10 vuoden määräaikaa lyhennetään kahdella vuodella jokaista ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai muiden suoritusten maksu alkaa. Takaisinmaksuaika olisi kuitenkin vähintään kuusi vuotta. (Valtiovarainministeriö 2009 a.)

2.1 Varhennettu vanhuuseläke

62-vuotiaana

Varhennetun vanhuuseläkkeen saa aikaisintaan 62 vuoden iässä. Varhennettu vanhuuseläke lasketaan eläkkeen alkamiseen mennessä kertyneestä eläkkeestä, johon tehdään pysyvä varhennusvähennys. Eläke pienenee 0,6 % jokaiselta kuukaudelta, jolla ikä alittaa 63 vuotta. (Ilmarinen 2009 b.)

63–68-vuotiaana

Vanhuuseläkkeelle voi siirtyä 63–68-vuotiaana itselleen sopivimmassa iässä. Vanhuuseläkkeenä maksetaan eläkkeelle siirtymiseen mennessä kertynyt eläke. (Ilmarinen 2009 b.)

2.2 Eläkeiän nostaminen 65 vuoteen

TELAN Eläketiedotus 4.3.2009

Muistiossa käsitellään eläkeiän nostamisen ongelmakohtia ja kysymyksiä

Mitä tapahtuu karttumaprosenteille vanhuuseläkkeen alaikärajan noustessa 65 vuoteen? Toistaiseksi 4,5 %:n kannustinkarttuma alkaa 63 vuoden iästä. Vanhuuseläkeiän nousu kuitenkin lisännee pyrkimystä varhaiseläkkeille, jos karttuma ikävälillä 63–65 alenee 4,5 prosentista 1,9 prosenttiin.

Näin toimittaessa petetään eläkelupaukset ja romutetaan pohja elinaikakertoimelta. Suuriin ikäluokkiin vaikutukset ovat vähäisiä, mutta nuoremmille rasitus nousee erittäin suureksi, koska elinaikakerroin leikkaa eläkettä jo 63-vuotiaana.

Elinaikakertoimen tarkoituksena on pitää ihmiset pidempään työssä. Jos samanaikaisesti eläkeikää nostetaan, aiheuttaa se kaksinkertaisen rasituksen. Elinaikakerroin alkaa vaikuttaa 1948 syntyneitten eläkkeiden määrään ja nousee korkeammaksi, mitä nuoremmista on kyse.

Jos superkarttuman alaikäraja nostetaan 65 vuoteen, vaatii elinaikakertoimen kompensointi lähes kolminkertaisen työskentelyvaatimuksen nykytilaan nähden.

Minkä ikäisenä elinaikakerroin määritellään?

Nostetaanko sosiaaliluposta poiketen osa-aikaeläkkeen ikäraja vielä 60 vuodesta?

Nostetaanko varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja 62 vuodesta ylöspäin? Nykyisin varhennetaan 63 v:sta. Mistä iästä varhennus tehdään? Jokaisen ikäluokan eläkeiästäkö, jolloin varhentaminen kohtelee eri tavalla eri ikäluokkia? Onko varhennusprosentti edelleen 0,6 %/kk? (Työeläkevakuuttajat 2009.)

2.3 Elinaikakerroin

Elinaikakerroin vaikuttaa eläkkeisiin ensimmäistä kertaa vuonna 2010 ja se koskee vuonna 1948 ja sen jälkeen syntyneitä.

Elinaikakerroin on vanhuuseläkkeen määrään vaikuttava mekanismi, jolla varaudutaan eliniän pitenemiseen. Mikäli keskimääräinen elinikä jatkaa nousuaan, elinaikakerroin pienentää kuukausieläkkeitä. Esimerkiksi vuonna 1948 syntyneillä elinaikakerroin pienentää tämän hetken arvioiden mukaan kuukausieläkettä noin prosenttia.

Kerroin määritellään erikseen kullekin ikäluokalle 62 vuoden iässä käyttäen viiden edellisen vuoden kuolevuustilastoja. Tällä kertoimella kerrotaan alkava vanhuuseläke riippumatta siitä, missä iässä henkilö siirtyy vanhuuseläkkeelle. Jos vanhuuseläke alkaa alle 62-vuotiaana, käytetään eläkkeen alkamisvuoden kerrointa.

Eläkkeen tasoa voi parantaa työskentelemällä pidempään. Nuorena työkyvyttömäksi jääneillä on tosin harvoin mahdollisuus tähän.

Epäkohta on työeläkejärjestelmässä huomattu ja siitä keskustellaan.

Sen vuoksi toistaiseksi työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei sovelleta elinaikakerrointa.

Elinaikakerrointa sovelletaan osa-aikaeläkkeen jälkeiseen vanhuuseläkkeeseen sekä leskeneläkkeeseen siinä vaiheessa, kun lesken omat tulot vaikuttavat leskeneläkkeen määrään.

Elinaikakerroimen tarkoituksena on, että osa pidentyneestä eliniästä käytetään työssä jatkamiseen. Kerroin toimii molempiin suuntiin eli jos elinikä lyhenee, se suurentaa kuukausieläkkeitä.

(Työeläke 2009.)

3 VAPAAEHTOINEN ELÄKEVAKUUTUS

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksut voi vähentää tietyin ehdoin ansiotulon verotuksessa. Vakuutetulle myöhemmin maksettava eläke on kokonaisuudessaan veronalainen.

Vapaaehtoisia eläkevakuutuksia on vuonna 2009 n.600 000 henkilöllä ja niissä rahaa yli 3,5 miljardia euroa. Vuoden 2010 alusta eläkesäästäminen vapautuu suoriin osakesijoituksiin ja -rahastoihin sekä aivan tavallisiin pankkitalletuksiin.

3.1 Lakisääteisen eläketurvan ja yksilöllisen eläkevakuutuksen erot

Yksilöllinen eläkevakuutus on vapaaehtoinen vakuutus, jolla pyritään täydentämään lakisääteistä eläketurvaa.

Keskeiset erot lakisääteisen järjestelmän ja vapaaehtoisten, yksilöllisten eläkevakuutusten välillä ovat seuraavat:

Lakisääteinen eläke perustuu ansioihin ja työuraan. Yksilöllinen eläke perustuu maksettuihin vakuutusmaksuihin. Yksilöllisen vakuutuksen maksuohjelma sekä eläkeikä ovat tietyin rajoituksin muutettavissa.

Lakisääteisten eläkkeiden arvonsäilyvyys on varmistettu indeksisidonnaisuudella. Korkosidonnaisten yksilöllisten eläkevakuutusten arvonsäilyvyys perustuu laskuperustekorkoon ja yhtiössä vuosittain tehtäviin päätöksiin asiakashyvityksistä.

Arvonsäilyvyys riippuu tällöin pitkälti yhtiön sijoitustoiminnan tuloksesta. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa vakuutuksenottaja päättää itse, mihin tarjolla oleviin rahastoihin hän haluaa säästönsä arvonkehityksen sidottavaksi. Vakuutusmaksujen indeksisidonnaisuudella pyritään myös säilyttämään yksilöllisen eläkevakuutuksen arvoa.

Lakisääteisessä järjestelmässä on aina mukana myös työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva.

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

3.2 Laskuperustekorkoinen vakuutus

Vakuutuksen tuotto muodostuu yleensä laskuperustekorosta lisättynä muilla hyvityksillä (asiakas- ja kuolevuushyvityksillä) ja vähennettynä kuluilla ja kuolemanvaraturvan maksulla.

Laskuperustekorko tarkoittaa sitä korkoa, jonka vakuutusyhtiö maksaa vakuutusmaksuista kertyvälle vakuutussäästölle. Korko otetaan huomioon jo vakuutusmaksua määrättäessä. Vuodesta 2003 alkaen uusien vakuutusten korkein mahdollinen laskuperustekorko on ollut 2,5 %. Laskuperustekorko voi olla myös pienempi kuin 2,5 %. (Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

Laskuperustekorkoista vakuutusta voidaan pitää kuluttajan kannalta melko riskittömänä tapana säästää ja sijoittaa. Vaikka laskuperustekorkoisessa vakuutuksessa tuotto-odotus on ymmärrettävästi pienempi kuin jäljempänä tarkasteltavissa sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa, on tuotto lähes varmaa, eikä kertynyt vakuutussäästö voi käytännössä olla pienempi kuin vakuutussäästölle maksetut vakuutussäästöt ovat. (Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

3.2.1 Hyvitykset

Vakuutusyhtiöt voivat maksaa lisäksi erinimikkeisiä hyvityksiä (asiakashyvitys, lisäkorko, indeksihyvitys.) Yhteistä hyvityksille on, että niiden suuruus riippuu mm. yhtiön vakuutus- ja sijoitustoiminnan tuloksesta ja siten mm. yleisestä korkotasosta ja yhtiön sijoitustoiminnan onnistumisesta.

Kukin yhtiö päättää asiakashyvityksen suuruuden yleensä vuodeksi kerrallaan. Hyvitysjankohdat vaihtelevat yhtiöittäin.

Hyvityksen suuruus voi muuttua vuosittain, jopa neljännesvuosittain. Selvittämällä, mitkä ovat olleet yhtiön hyvitysprosentit esim. kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta saa käsityksen siitä, mihin suuntaan hyvitysprosentti on muuttunut. Historiallinen kehitys ei ole tae tulevasta tuotosta. Myös yhtiön asiakashyvityspolitiikalla on merkitystä: Paljonko yhtiön tuloksesta käytetään vakavaraisuuden kartuttamiseen, asiakashyvityksiin tai omistajien voitto-osuuksiin. Toisin sanoen kaikkea mahdollista tuottoa ei jaeta asiakashyvityksinä vakuutuksenottajille.

Osalla vakuutusyhtiöistä asiakashyvitys on ehdollinen tai yhtiö voi vahvistaa sen ehdollisena. Yhtiöistä saadun tiedon mukaan tämä tarkoittaa sitä, että esim. selvitystilan uhatessa aikaisempina vuosina annettuja asiakashyvityksiä voidaan peruuttaa. Hyvityksiä voidaan käyttää esim. perustekoron hyväksi. Jos hyvityksiä peruitaan nimenomaan selvitystilan välttämiseksi, saattaa tämä olla asiakkaille edullisempi vaihtoehto kuin yhtiön selvitystila.

Järjestelyn punnitsemista vaikeuttaa kuitenkin se, ettei sopimusehdoissa tai muuallakaan ole määritelty täsmällisesti niitä tilanteita, joissa ehdollinen hyvitys voidaan peruuttaa. (Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

Kuolevuushyvitys

Vakuutuksia hyvitetään myös ns. kuolevuushyvityksellä, jonka suuruus määräytyy laskuperusteiden mukaisesta vakuutetun kuolintodennäköisyydestä. Hyvitys rahoitetaan kuolleiden vakuutettujen jättämällä säästöillä. Tuotteissa, joissa henkivakuutus on automaattisesti mukana, siis joissa kuolemanvaravakuutusta ei osteta lisäturvaksi erikseen, ei anneta kuolevuushyvitystä. Niissä eläkevakuutuksissa, joissa kuolemanvaraturva ostetaan erikseen, on sen maksu yleensä suunnilleen kuolevuushyvityksen suuruinen. (Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

3.3 Sijoitussidonnainen yksilöllinen vakuutus

Sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa tuotto vaihtelee valittujen rahastojen arvon kehittymisen myötä. Sijoitussidonnaisessa eläkevakuutuksessa on myös mahdollista, että sen arvo määräytyy esim. varainhoitosalkun tai sijoituskorin arvon mukaan. Nämä varainhoitosalkut ja sijoituskorit koostuvat yleensä useista erilaisista rahastoista.

Vakuutustarjouksissa eri vakuutusyhtiöt käyttävät erilaisia tuotto-oletuksia. Tuottoprosentit siis eroavat. Lisäksi on selvitettävä, mille summalle vakuutustarjouksessa oleva tuotto lasketaan.

On huomattava, että tuottoprosentit eivät ole lupauksia tulevasta arvonkehityksestä. Tuotto voi olla myös negatiivinen ja myös pääoma voi vähentyä. Vakuutukseen sijoitetun pääoman säilyminen ei siis ole taattua. Tarjouksissa olevia tuotto-oletuksia pitää arvioida realistisesti. Joskus vakuutusyhtiöiden tarjouksissa on käytetty liian optimistisia tuottoprosentteja. Rahastojen historiallinen tuottokehitys ei ole takeena siitä, että tuotot tulevaisuudessa nousevat samalle tasolle.

Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa vakuutuksenottaja itse päättää, mihin vakutusyhtiössä tarjolla oleviin rahastoihin hän haluaa säästönsä arvonkehityksen sidottavaksi. Valinta ja vastuu on vakuutuksenottajalla itsellään. Eläkesäästöjen arvo voi myös alentua, jos valittujen rahastojen arvon kehitys on negatiivinen. Kannattaa huomioda, että vakuutusyhtiö ei oma-aloitteisesti vaihda vakuutuksenottajan rahastoja, vaikka rahastojen arvot olisivat laskussa.

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

3.4 Tuotto ja riski

Tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä, joten sijoitussidonnaiseen vakuutukseen sijoittaminen sisältää suuremman riskin kuin edellä esiteltyyn laskuperustekorkoiseen vakuutukseen sijoittaminen. Perinteiseen rahastosäästämiseen verrattuna on sijoitussidonnaisten vakuutusten kohdalla huomioitava, ettei kuluttaja itse omista rahasto-osuuksia, joihin hänen vakuutussäästönsä on sidottu, vaan rahastoosuuksien omistaja on vakuutusyhtiö. Näin ollen vakuutusyhtiö hankkii itselleen rahasto-osuuksia – vähintään kuluttajan rahastoihin sitoman vakuutussäästön määrän – ja kuluttajan vakuutussäästö sidotaan vakuutusyhtiön hankkimien rahastoosuuksien arvoon. Rahastovalikoima on siis riippuvainen vakuutusyhtiöistä. (Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

3.5 Laskuperustekorkoisen ja sijoitussidonnaisen vakuutuksen yhdistelmä vakuutus

Laskuperustekorkoisen ja sijoitussidonnaisen vakuutuksen yhdistelmä vakuutuksissa tietty osuus vakuutussäästöä on sidottu laskuperustekorkoon ja tietty osa sijoituksiin. Tämä ns. yhdistelmä vakuutus on yleisimmin tarjottu vakuutussäästömuoto. Yhdistelmä vakuutuksen tuotto määräytyy laskuperusteiselle osalle laskuperustekorkoisen vakuutuksen mukaisesti ja sijoitussidonnaiselle osalle sijoitusten arvon kehityksen mukaisesti. Kuluttaja voi vakuutussopimuksensa aikana muuttaa laskuperustekorkoon ja sijoituksiin sidotun vakuutussäästön allokaatiota. (Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

3.6 Säästö- ja sijoitusvakuutuksen erot

Keskeisin ero säästö- ja sijoitusvakuutuksella on siinä, että säästövakuutuksessa kuluttaja maksaa (säästää) vakuutusmaksuja useassa erässä esimerkiksi kuukausittain, kun taas vastaavasti sijoitusvakuutuksessa kuluttaja maksaa (sijoittaa) vakuutusmaksun useimmiten kerralla.

Eläkevakuutuksessa eläke-eriä maksetaan kuluttajalle sopimuksen mukaan, joko koko eläkeajan, eli aina vakuutetun kuolemaan asti, tai vaihtoehtoisesti määräaikaisen ajan, jolloin eläkkeen maksaminen loppuu tietyn määräajan päätyttyä.

(Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

Vakuutussäästäminen on pitkällä aikavälillä kulutettavaa palvelua. Vakuutussäästämisen pitkäaikaissäästämisen luonteesta kertoo myös se, että vakuutussäästöihin sidotut varat ovat melko epälikvidejä. (Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

Vakuutusyhtiö voi periä ennen aikaisesta nostosta aiheutuneita kuluja, jotka voivat olla Antilan et al. (2005) mukaan hyvinkin suuria. Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden tarjoamien tuotteiden osalta on vastaavasti huomioitava, että mikäli niiden tarjoamiin tuotteisiin sovelletaan jonkin muun valtion lainsäädäntöä, ei vakuutussäästön nostaminen ennen vakuutussopimuksen päättymistä ole välttämättä mahdollista. (Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

Eläkevakuutuksen nostamista ennen eläkeikää eli niin sanottua takaisinostoa on rajoitettu erittäin tarkasti.

Ainoastaan muutamia painavia syitä lukuun ottamatta, ei vapaaehtoisen eläkevakuutuksen vakuutussäästöä voida nostaa ennen eläkkeelle siirtymistä. Nämä nk. painavat syyt toteutuvat, kun vakuutusyhtiö nostaa vakuutusmaksuja tai tiukentaa vakuutusehtoja, vakuutettu eroaa puolisostaan ennen eläkkeelle siirtymistä, vakuutetun puoliso kuolee ennen vakuutetun eläkkeelle siirtymistä, vakuutettu on pitkään työttömänä tai kun vakuutettu on tullut pysyvästi työkyvyttömäksi. Joidenkin vakuutussopimusten mukaan takaisinosto voi tapahtua myös puolison työttömyyden perusteella.

(Kuluttajatutkimuskeskus 2008.)

3.7 Vakuutuksen tuotto ja vuosittainen säästäminen

Eläkevakuutuksen tuottoa ei makseta koko vakuutusmaksulle vaan sen osalle. Säästöosan suuruus saadaan selville vähentämällä vakuutusmaksuista liikekulut ja kuolemanvaraturvan vakuutusmaksu.

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006.)

Oletetaan, että työuraansa aloittavan henkilön tavoitteena on vapaaehtoisen säästämisen ja pakollisen työeläkevakuutuksen summana eläke, joka on 50 % saman työntekijäryhmän keskipalkasta kaikkina eläkevuosina. Hän suunnittelee tekevänsä täyden työuran ja jäävänsä eläkkeelle keskimääräisessä eläkkeellejäänti-iässä. Kuinka paljon hänen pitäisi vuosittain panna säästöön tämän tavoitteen toteuttamiseksi? Oletetaan vielä, että eläkkeelle jäädessään hän muuttaa säästöt annuiteetiksi, joka tässä esimerkissä on laskettu miesten ja naisten keskimääräisten kuolevuuksien avulla. Jos säästöjen reaalituotto on 3,5 % vuodessa ja reaaliansioiden kasvuvauhti 1,75 % vuodessa, työelämään juuri tulevien ikäluokkien jäsenen pitäisi laittaa säästöön noin 5 % bruttoansiotuloistaan vuosittain. Vanhemmilla ikäluokilla on säästöaikaa jäljellä vähemmän, mutta heidän lakisääteisten eläkkeidensä korvausasteet ovat hieman korkeampia, joten myös vuonna 1975 syntyneellä kohortilla noin 5 % säästövauhti suunnilleen toteuttaa tavoitteen. (Etila 2007.)

3.8 Mitä tulisi huomioida eläkevakuutusta otettaessa

Eläke määräytyy maksetuista vakuutusmaksuista kertyneiden säästöjen perusteella.

Yhtiöden esitteissä on maksuesimerkkejä. Edullisuuden vertailu yleisellä tasolla on vain suuntaa antavaa. Yksilöllisestikään vertailumahdollisuudet eivät ole kovin hyvät.

Vakuutusta harkittaessa voi pyytää muutamista yhtiöistä henkilökohtaisen tarjouslaskelman samansisältöisestä vakuutuksesta (sama eläkeaika, sama vakuutusmaksu, sama tuottoprosentti sekä säästö- että eläkejalle ja sama henkivakuutusurva). Huomiota on syytä kiinnittää vakuutusmaksuun, maksujen yhteismäärään, kulujen osuuteen sekä erityisesti vakuutussäästöjen kokonaismäärään. (Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

Kannattaa myös tarkistaa, onko eri yhtiöiden tarjouslaskelmat tehty samoilla hyvitysoletuksilla, sekä kysyä, onko laskelmassa oletettu, että vakuutusmaksuja korotetaan esim. indeksillä tai asiakashyvityksellä. Tuotto-oletus voi eri yhtiöillä koskea eri asiaa, toisella rahaston ja toisella vakuutussijoituksen (=rahaston tuotto vähennettynä vakuutusyhtiön kuluilla) tuottoa. Joillakin yhtiöillä rahastojen osto- ja myyntikurssit eroavat.

On kuitenkin muistettava, että eläkkeiden yhteismäärä riippuu lopulta korkosidonnaisissa vakuutuksissa olennaisesti säästöille koko vakuutusaikana annettavista hyvityksistä, joiden määrää ei etukäteen tiedetä. Sijoitussidonnaisissa se riippuu pitkälti rahastojen arvon kehityksestä.

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

Kuolemantapausturvan sisältö säästö- ja eläkeaikana kannattaa selvittää huolellisesti. Samoin se, miten vakuutusmaksuja kuolemantapausturvasta maksetaan: säästö-vai myös eläkeaikana. (Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 2006.)

4 ELÄKEVAKUUTUSMAKSUJEN VÄHENTÄMINEN VEROTUKSESSA

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus muuttui 1.1.2005 alkaen.

Eläkeiän on oltava vähintään 62 vuotta, jotta vakuutusmaksu on vähennyskelpoinen. Vähennys tehdään pääomatuloista ja sen enimmäismäärä on 5000 euroa. Jos työnantaja on maksanut vuoden aikana ottamansa yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja, palkansaaja saa vähentää itse maksamiaan vakuutusmaksuja enintään 2500 euroa.

Aviopuolisista kumpikin puoliso saa vähentää oman vakuutuksensa maksuja vuodessa 5000 euroa. Vähennysoikeus on ainoastaan sillä puolisoilla, joka on vakuutettu. Vakuutusmaksua ei ole siis mahdollista siirtää vähennettäväksi puolison tuloista. Merkitystä ei ole sillä, kumpi puolisoista tosiasiaassa maksaa vakuutusmaksut.

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006.)

Eläkeikää ollaan nostamassa vuodesta 2010 alkaen.

Vähimmäiseläkeikä nousee 63 vuoteen, kun nykyisin alaraja on 62 vuotta. Vanhaa eläkeikää sovelletaan kuitenkin vielä vuosina 2010–2016.

Esimerkki verotuksesta

Jos mies on ottanut eläkevakuutuksen vaimolleen ja maksanut vakuutusmaksut, vaimo saa verovähennyksen.

Verovähennyskelpoisia vakuutusmaksuja on vain itselleen tai puolisolle otetun eläkevakuutuksen maksut. Avopuolisolle tai kummilapselle otetun eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Jos vakuutetulla ei ole ollenkaan pääomatuloja, vähennys tehdään ansiotuloista erityisenä alijäämähyvityksenä. Periaate on samanlainen kuin asuntolainojen verovähennystä tehtäessä.

Vakuutettu saa vähentää ansiotulojensa verosta 28 % (pääomatulojen veroprosentti) vakuutusmaksun määrästä, joka voi olla enintään 5000 euroa. Tälle vähennykselle ei ole säädetty laissa erityistä ylärajaa, mutta se voidaan laskea erityisen alijäämähyvityksen määritelmän mukaan. Tällä hetkellä (v.2009) se on 1400 euroa (28 % 5000 eurosta.)

(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006.)

4.1 Työnantajan maksama ja ottama eläkevakuutus

Mikäli vakuutetulla on myös työnantajan maksama ja ottama yksilöllinen eläkevakuutus, pienenee alijäämähyvityksen enimmäismäärä 700 euroon. Jos vakuutetun ansiotulojen määrä ei riitä alijäämähyvityksen täysimääräiseen vähentämiseen, vähentämättä jäänyt määrä siirretään vähennettäväksi puolison verosta. Tämä siirto tehdään verotusta toimitettaessa ilman, että vakuutetun täytyisi sitä erikseen vaatia.
(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006.)

4.2 Huomionarvoista verotuksessa

- Kertamaksuna suoritettu eläkevakuutus ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen.
- Eläkevakuutukseen liittyvät henkivakuutusmaksut eivät ole verovähennyskelpoisia.
- Vakuutuksen verotuskohtelu saattaa sopimusaikana muuttua. Muuttuneita säännöksiä voidaan soveltaa myös sopimukseen, jotka on tehty ennen kyseisiä muutoksia. Vapaaehtoiset eläkkeet ovat veronalaista pääomatuloa. Eläkkeen sijasta mahdollisesti suoritettava takaisinnostoarvo on koko määrältään sekin veronalaista pääomatuloa.
(Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006.)

5 TALOUDELLISEN TILANTEEN VAIKUTUKSET ELÄKKEISIIN

Taantuma uhkaa muuttua lamaksi, vaikka Suomi ei ole täysin elpynyt edellisestäkään. Talous ja pörssi ampaisivat viime lamasta uuteen nousuun muutamassa vuodessa, mutta työllisyys ei ole vielääkään toipunut. (Taloussanommat 2009 b.)

Toisin kuin kansantuote ja pörssi, työllisyys lähtee nyt uuteen alamäkeen ennen kuin se on selvinnyt edellisestäkään.

Tilastokeskuksen työvoimatilastojen mukaan työllisten eli töissä käyvien suomalaisten määrä kipusi takaisin noin 2,5 miljoonaan vasta viime vuonna.(v. 2008) Nyt määrä taas supistuu.

Työttömien määrä sen sijaan on nopeasti alkanut taas kasvaa. Viime vuonna työttömänä oli keskimäärin 170 000 suomalaista.

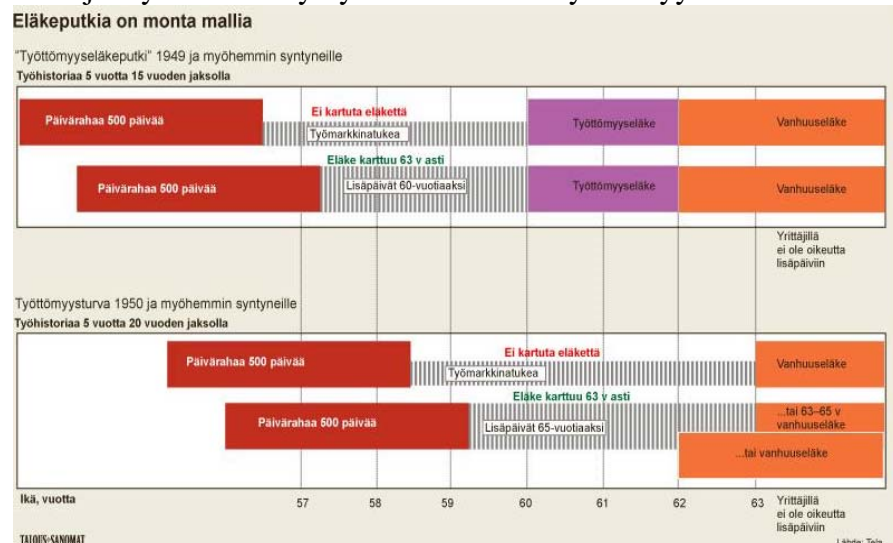
Työttömyysaste ei ehtinyt laskea edes kuuteen prosenttiin ennen kuin se taas alkoi kohota.

Taloukasvu oli suhteellisen rivakkaa ja sitä kesti ennen tämän taantumien alkua viitisentoista vuotta. Taloukasvun ja uusien työpaikkojen lisäksi työllisyystilastoja on kohentanut iäkkäimpien työttömien siirtyminen eläkkeelle. (Taloussanommat 2009 b.)

5.1 Työttömyysturvan lisäpäivät ja työttömyyseläke

Kirstyneen taloustilanteen vuoksi ikääntyneitä työntekijöitä saneerataan niin sanottuun eläkeputkeen. Kun työntekijä on tarpeeksi vanha ja hänellä on tarpeeksi työhistoriaa, voi hän pysyä ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan piirissä eläkeikään saakka. (Taloussanomat 2009 c.)

Taulukossa kuvataan vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneiden ja 1949 ja myöhemmin syntyneiden oikeutta työttömyyseläkkeeseen.

(Taloussanomat 2009 c.)

Vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneillä ei ole mahdollisuutta työttömyyseläkkeeseen. Järjestelmä korvataan työttömyysturvan lisäpäivillä niin, että mikäli hakija on täyttänyt 59 vuotta ennen kuin hän on saanut työttömyysturvaa 500 päivältä, hänelle voidaan maksaa lisäpäiviä sen kalenterikuukauden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta. Lisäpäivien maksamisen ehtona on lisäksi, että hakija on ollut eläkettä kerryttävässä työssä vähintään viisi vuotta lisäpäiviä edeltäneen 20 vuoden aikana. (Iaet-kassa 2009.)

Työttömyyseläkkeen voi saada ennen vuotta 1950 syntynyt henkilö,

- joka on täyttänyt 60 vuotta. Henkilölle voidaan myöntää vanhuuseläke, jos työttömyyseläkkeen saamisedellytykset täyttyvät vasta henkilön täytettyä 62 vuotta,
- jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäismaksuaika,
- joka on ollut viimeisen 15 vuoden aikana 5 vuotta ansiotyössä ja
- jolla on työ- ja elinkeinotoimiston todistus työttömyyden jatkumisesta. (Iaet-kassa 2009.)

5.2 Vertailu ansiosidonnaista päivärahaa nauttivan eläkkeen karttumista työssäkäyvän eläkekarttumaan

Esimerkkihenkilö ansaitsi ennen työttömäksi joutumista 2 000 euroa kuukaudessa. Tämän summan mukaan lasketaan ansiosidonnaisen päivärahan suuruus.

Eläkkeen perusteeksi katsotaan 75 prosenttia siitä palkasta, jonka mukaan ansiosidonnainen päiväraha lasketaan. Eläkkeen karttuma lasketaan työntekijän kannalta siis hiukan edullisemmalla tavalla, olisihan päivärahan perusteella laskettava eläkekarttuma selvästi pienempi.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa, tässä tapauksessa 22,50 euroa kuukaudessa.

Työntekijä, joka on samalla palkalla töissä, kartuttaa eläkettä selvästi enemmän. Alle 53-vuotiaan eläkekarttuma 2 000 euron kuukausipalkalla on 30 euroa kuussa, siis kolmanneksen enemmän.

Ansiopäivärahalla olevan karttuma ei koskaan voi nousta yli 1,5 prosentin palkasta. Työelämässä pysyvän eläke sen sijaan karttuu sitä enemmän, mitä pidempään hän pysyy töissä.

Yli 53-vuotiaiden eläkekarttuma on 1,9 prosenttia palkasta, eli 38 euroa kuussa. Tämä on 69 prosenttia enemmän kuin ansiosidonnaisella olevan karttuma.

Todellisen superkarttuman piirissä ovat yli 63-vuotiaat työntekijät. Heidän karttumansa on 4,5 prosenttia eli 90 euroa kuussa.

(Taloussanommat 2009 c.)

Taulukko 1: Eläkkeen karttuminen

Töissä kannattaa olla pitkään		
Eläkkeen karttuminen		
Palkka, jonka mukaan ansiopäiväraha lasketaan	Eläkkeen perusteeksi 75 %	Eläkettä karttuu 1,5 % vuodessa
2000 euroa/kk	1500 euroa/kk	22,50 euroa/kk
Ansiopäivärahasta eläkettä karttuu enintään 63-vuotiaaksi saakka.		
Vastaavasta työansioista karttuu työvuotta kohti		
	Eläkkeen karttumisprosentti	Eläkkeen kuukausittainen karttuma
yli 63-vuotiaalle	4,50 %	90 euroa/kk
yli 53-vuotiaalle	1,90 %	38 euroa/kk
alle 53-vuotiaalle	1,50 %	30 euroa/kk
Lähde: Varma		

(Taloussanommat 2009 c.)

5.3 Eläkepakettien tarjoaminen yltyy

Taloussanomien artikkeli:

Työnantajien into eläkepakettien tarjoamiseen yltyy. Lähes jokaisessa yt-neuvottelussa käyvässä yrityksessä eläkeputkeen työntämistä käytetään väen vähennyskeinona.

Noin kuusikymppisillä palkansaajilla onkin edessään kova valinta: jäädäkö roikkumaan töihin, ehkä heikennetyillä ehdoilla ja hankalammilla työtehtävillä, stressiin ja kiireeseen. Vai hypätäkö heti 500 päiväksi ansiosidonnaiselle ja sen jälkeen eläkkeelle?

– Tulevaisuus näyttää tietysti varmemmalta, jos lähtee nyt. Kuukausitulot pystyy laskemaan pitkäksi aikaa eteenpäin, sanoo Työeläkevakuuttajat TELA:n kehityspäällikkö Reijo Vanne.

Hän muistuttaa silti, että lähtijän eläketulo jää pysyvästi pienemmäksi kuin mitä pidempään työelämässä pysyvä saisi. Esimerkiksi velattomassa asunnossa asujalle vajaan 2000 euron eläke voi riittää elämiseen nyt hyvin, mutta ei välttämättä enää 20 vuoden kuluttua.

Hyvin suurelle osalle työntekijöistä lopullinen eläke jäisi tuotakin pienemmäksi, tuhannen euron tuntumaan.

– Ei täällä kukaan ihan Romanian kerjäläisten asemaan joudu. Silti kannattaa laskea hyvin realistisesti, paljollako tulee toimeen kun elinkustannukset kuitenkin nousevat koko ajan, Vanne sanoo.

Hänen mielestään eläkeputkeen hyppääminen sopii parhaiten varakkaille palkansaajille, joiden elintaso ei ole niin paljon kuukausitienesteistä kiinni.

– Jos itse olisin valintatilanteessa, yrittäisin roikkua työelämässä niin pitkään kuin mahdollista. Parikin vuotta lisää aikaa kasvattaa lopullista eläkettä selvästi, sanoo Vanne. (Taloussanomien artikkeli 2009 d.)

5.4 Talouden epävarmuus

Epävarmuus sekä taloudesta että tulevasta eläkeiästä saivat vapaaehtoisten eläkevakuutusten myynnin hyytymään alkuvuodesta. (v. 2009)

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten myynti romahti tammi–helmikuussa noin kolmanneksella edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna, kertoo Finanssialan keskusliiton uusmyyntitilasto. Alkuvuonna myytiin 8 715 uutta eläkevakuutusta, kun alkuvuonna 2008 vastaava luku oli 12 755.

Eläkevakuutuksen suosion hiipumiseen alkuvuonna saattoi vaikuttaa viime vuonna alkanut sijoitusmarkkinoiden epävarma tilanne.

Kansainvälisen finanssikriisin seurauksena pörssikurssit laskivat voimakkaasti. Tämän takia myös eläkesäästäjien sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt supistuivat merkittävästi.

Eläkesäästäjien ja eläkesäästämistä harkitsevien epävarmuutta lietsoi helmikuussa hallituksen kaavailut nostaa alinta vanhuuseläkeikärajaa 65 vuoteen. Samallahan vihjaistiin, että yksilöllisen eläkevakuutuksen alaikärajaa nostettaisiin nykyisestä 62 vuodesta 65 vuoteen. (Helsingin Sanomat 2009.)

HENKIVAKUUTUKSEN UUSMYyntITILASTO - VAKUUTUSSÄÄSTÄMINEN

	2/2009							2/2008			
	Sopimuksia	Jatkuvat	Poikkeavat	Vastuunsiirtojen				Sopimuksia	Jatkuvat	Poikkeavat	Vastuunsiirtojen
	(kpl)	maksut	maksut	osuus maksuista				(kpl)	maksut	maksut	osuus maksuista
	EUR 1000	EUR 1000	EUR 1000				EUR 1000	EUR 1000	EUR 1000	EUR 1000	EUR 1000
Säästöhenkivakuutus											
Perustekorkoiset, yksityiset	1 811	1 305	36 817				2 743	2 207	58 920		
Perustekorkoiset, yritykset	0	0	0				0	0	0		
Sijoitussidonnaiset, yksityiset	2 959	5 282	35 910				5 202	6 227	82 375		
Sijoitussidonnaiset, yritykset	0	0	0				4	68	42		
Yhteensä	4 770	6 587	72 727		-40 %	-23 %	-49 %	7 949	8 503	141 337	
Kapitalisaatiosopimukset											
Perustekorkoiset, yksityiset	41	0	3 036				0	0	0		
Perustekorkoiset, yritykset	5	0	243				3	480	40		
Sijoitussidonnaiset, yksityiset	406	0	28 647				0	0	0		
Sijoitussidonnaiset, yritykset	17	100	14 203				22	2 421	589		
Yhteensä	469	100	46 129		1776 %	7234 %		25	2 901	629	
Yksilöllinen eläkevakuutus											
Perustekorkoiset, yksityiset	1 355	1 449	290				1 483	1 507	470		
Perustekorkoiset, yritykset	260	1 331	109				193	890	68		
Sijoitussidonnaiset, yksityiset	5 820	7 234	730				9 605	10 874	1 506		
Sijoitussidonnaiset, yritykset	1 280	4 907	1 000				1 474	6 175	1 573		
Yhteensä	8 715	14 922	2 128		-32 %	-23 %	-41 %	12 755	19 447	3 617	
Ryhmäeläkevakuutus											
Perustekorkoiset, yritykset	46	1 347	813	0			18	955	37 156	0	
Sijoitussidonnaiset, yritykset	71	1 637	0	0			87	1 548	10	0	
Yhteensä	117	2 984	813	0	11 %	19 %	-98 %	105	2 503	37 166	0
Kaikki yhteensä											
Perustekorkoiset, yksityiset	3 207	2 754	40 142				4 226	3 714	59 390		
Perustekorkoiset, yritykset	311	2 677	1 165				214	2 325	37 264		
Sijoitussidonnaiset, yksityiset	9 185	12 516	65 287				14 807	17 101	83 881		
Sijoitussidonnaiset, yritykset	1 368	6 644	15 203				1 587	10 212	2 214		
Yhteensä	14 071	24 592	121 797		-32 %	-26 %	-33 %	20 834	33 354	182 749	

Tilastossa mukana:

OP-Henkivakuutus, Handelsbanken Liv, Henki-Fennia, Mandatum Life, Henki-Tapiola, Yritysten Henki-Tapiola, Nordea, Aktia Henkivakuutus, Liv-Alandia ja Skandia Life

(Finanssialan keskusliitto 2009.)

6 UUDEN LAKIMUUTOKSEN VAIKUTUKSET

Valtionvarainministeriö on valmistellut uutta lakia pitkäaikaissäätämiseen.

Lain tarkoitus on laajentaa nykyiset vapaaehtoisen eläkesäästämisen verovähennysoikeudet myös muuhun pitkäaikaiseen säästämiseen, kuten esimerkiksi rahasto- osuuksiin, pankkitileihin ja suoriin osakesijoituksiin. (Talouselämä 2009 a.)

Uudistetun pitkäaikaissäätämislain pitäisi olla voimassa vuoden 2010 alusta lähtien.

Valtiovarainministeriön valmisteleva pitkäaikaissäätämistä säätelevän niin sanotun ps-lain uudistaminen noudattelee finanssineuvos Urpo Hautalan mukaan pääasiassa pankinjohtaja Matti Louekosken johtaman siva-työryhmän vuonna 2003 esittämää linjaa. (Talouselämä 2009 a.)

Vakuutusala on jo antanut periksi siinä, että eläkkeen säästöaikana kuluttajat saisivat vapaasti valita, sijoittaisivatko säästöjään suoraan rahastoihin, osakkeisiin, joukkovelkakirjoihin tai muihin sijoitusinstrumentteihin, mutta kun säästöjä nostettaisiin eläkkeellä, ne muuttuisivat vakuutuksiksi.

Tällainen käytäntö rajaisi uudet toimijat alalta pois ja monopoli säilyisi henkivakuutusyhtiöillä. Ainakaan lakia valmistelevien virkamiesten tiedossa ei ole, että lakiin olisi tulossa tällainen vaatimus säästöjen nostamisen annuiteetista. (Talouselämä 2009 a.)

Osana uudistuspakettia hallitus aikoo myös vapauttaa alle tuhannen euron osingot kaksinkertaisesta verotuksesta.

6.1 Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen verotus vuoden 2009 loppuun

Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen tuloverolain muutoksen (TVL 772/2004) mukaan henkilön itselleen ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut saa vähentää pääomatuloista. Jos vähennystä ei voida tehdä vakuutetun pääomatuloista, 28 % (nykyisellä verokannalla) vähennyskelpoisesta vähentämättä jääneestä määrästä vähennetään ansiotulosta menevästä verosta erityisenä alijäämähyvityksenä.

Verovähennyskelpoisena vapaaehtoisena eläkevakuutusena verotuksessa pidetään eläkevakuutusta, johon perustuvaa eläkettä maksetaan toistuvina erinä puolivuositain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan. Lisäksi edellytetään, että vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvasta tai siellä kiinteän toimipaikan omaavasta vakuutuslaitoksesta ja että vanhuuseläkkeen maksu alkaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta. Verovähennyksen edellytyksenä on myös se, että eläkesäästöjä ei voi nostaa (vakuutuksen takaisinosto) ennen eläkeikää, muutoin kuin vakuutetun vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella. Vakuutusmaksuja saa vähentää enintään 5.000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on verovuonna maksanut palkansaajalle ottamansa yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja, palkansaajan vähennysoikeus alenee 2.500 euroon kyseisen vuoden osalta. Aikanaan vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettu eläke verotetaan pääomatulona (koskee 6.5.2004 tai sen jälkeen otettuja vakuutuksia). (Investori 2009.)

Esimerkki vapaaehtoisen eläkevakuutuksen verotuksesta

- Jos maksat eläkevakuutusmaksuja 2 000 euroa vuodessa, mutta sinulla ei ole lainkaan pääomatuloja, ansiotuloverostasi vähennetään 28 % eläkevakuutusmaksusta eli 560 euroa.
- Jos maksat eläkevakuutusmaksuja 2 000 euroa vuodessa ja sinulla on pääomatuloja 4 000 euroa, pääomatulosta vähennetään maksamasi eläkevakuutusmaksu 2 000 euroa, jolloin pääomatulosta maksettava vero (28 %) pienenee 560 euroa. (OP-eläkevakuutuksen tuoteseloste.)

6.2 Verovähennysoikeus vuonna 2010

Valtiovarainministeriö valmistelee parhaillaan esitystä, jonka mukaan pitkäaikaiset pankkitalletukset, rahastosäästöt ja sijoitukset arvopapereihin saavat samanlaisen verovähennysoikeuden kuin vapaaehtoiset eläkevakuutuksetkin.

Pankit, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluita tarjoavat yritykset voivat siis tulevaisuudessa houkutella asiakkaita verovähennyksin siinä missä vakuutusyhtiötkin.

Valtiovarainministeriön kaavailujen mukaan asiakas voi vastaisuudessa vähentää eläkesäästönsä verotuksessa, jos hän avaa pitkäaikaissäästämiseen tarkoitetun tilin. Rahat voi pitää joko tilillä, tai ohjata niitä sieltä eteenpäin muihin sijoituskohteisiin.

(Kauppalehti 2009.)

Verokohtelu säästäjän kuollessa

Jotta säästäjän perilliset tulisivat kohdelluksi verotuksessa kuin säästäjä itse, säästäjän kuoleman jälkeen

pitkäaikaissäästämissopimuksen piiriin kuuluvat säästövarat luettaisiin kuolinpesän veronalaiseksi pääomatuloksi.

Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella lähiomaisille maksetun vakuutuskorvauksen verovapaudesta tuloverotuksessa vastaavasti luovuttaisiin siltä osin, kuin korvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöpääomaa. Vastaavasti tuollaisen kuolemanvaravakuutuksen maksut olisivat vähennyskelpoisia eläkevakuutuksen maksujen tapaan.

Kun säästäjä omistaa pitkäaikaissäästämissopimuksen piiriin kuuluvat varat, ne siirtyisivät säästäjän kuoleman jälkeen perintöoikeuden nojalla perillisille, joita verotettaisiin varoista perintöverotuksessa. Vastaavasti eläkevakuutukseen liittyvästä kuolemantapauksen perusteella maksettavan korvauksen osittaisesta verovapaudesta perintöverotuksessa luovuttaisiin. Tulovero vähennettäisiin kuitenkin varojen arvosta perintöverotuksessa. (Valtiovarainministerö 2009 a.)

6.3 Pienet osingot verovapaaksi vuonna 2010

Pienten osinkojen verovapaus näyttää koittavan 2010. Tästä puhui jo hallitusohjelma, ja nyt vastuuministerikin liputtaa sen puolesta.

”Tavoitteena on, että myös pieniä osinkoja koskeva asia valmistellaan siten, että se voisi tulla voimaan samanaikaisesti pitkäaikaissäätämistä koskevan lain eli PS-lain kanssa vuoden 2010 alusta”, rahoitusmarkkinoista vastaava hallinto- ja kuntaministeri Mari Kiviniemi vahvistaa.

Porvarihallituksen hallitusohjelmassa vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi varattiin 80 miljoonaa pienten osinkojen verotuksen keventämiseen osana kotimaisen omistajuuden edistämistä.

Luvun ja muotoilun on tulkittu tarkoittavan sitä, että yksityishenkilö saisi pörssiyrityksistä saamansa osinkotulot tuhanteen euroon asti ilman veroa. Enimmäismäärän ylittävältä osalta vero olisi nykyisen kaltainen. (Liite 1-3: Osinkojen verotus) (Arvopaperi 2009.)

6.4 Säästämisen korkeat kulut

Pitkäaikaissäätämisessä on ongelmia, joita uusi lakikaan ei korjaa. Ongelmista suurimmat ovat rahastosijoittamisen korkeat kulut ja rahastojen moraali.

Rahastojen moraali viittaa tapauksiin, joissa vähäriskisiin lyhyen koron rahastoihin sijoittaneet ovat menettäneet suuren osan sijoituksistaan. Rahastot eivät aina tee niin kuin ne sanovat tekevänsä. Toinen ongelma on huonojen rahastojen sulauttaminen toisiin rahastoihin. Jotain ostanut sijoittaja omistaakin äkkiä jotain muuta.

Suurin ongelma on kuitenkin rahastojen hallinnointi- ja kaupankäyntikulut.

Rahastosäästämisen vuosikulut nousevat helposti kolmeen prosenttiin, eivätkä rahastot tutkimusten mukaan pysty aktiivisella salkunhoidolla edes sen verran keskimääräistä parempiin tuottoihin, että kulut tulisivat kuitatuiksi.

Edullisten passiivisten rahastojen ja aktiivisten rahastojen kuluero on korkeimmillaan 70–80 prosenttia. Pitkän aikavälin säästöjen tuottoero on pahimmillaan samaa luokkaa.

Vaikka parempaa tuottoa saanut sijoittaja maksaa verot, hänelle jää paljon enemmän rahaa kuin ”veroedusta” nauttivalla vakuutus- tai rahastosäästäjällä. Jotta saisi veroetua, ensin olisi saatava tuottoa. (Talouselämä 2009 b.)

6.5 Eläkevakuutuksen hinta ja kulut

Suomessa eläkevakuutuksen hintaa ei tarvitse ilmoittaa asiakkaalle selkeästi ja ymmärrettävästi. Vain vakuutuskulut näytetään asiakkaalle yksiselitteisesti, varainhoidon ja mahdolliset eläkeiän henkivakuutuskulut jäävät pimentoon.

Koska eläkesäästämisen todellinen hinta on helppo peittää asiakkaalta, eläkevakuutuksista on tullut vakuutusyhtiöiden ja varainhoitajien kultakaivos.

Sijoitussidonnaisia eläkevakuutuksia kaupataan kansalle veroporkkanalla. Säästäjä saa vähentää osan eläkesäästöistään verotuksessa. Säästäjä kuitenkin menettää veroedun helposti, sillä eläkevakuutusten kulut ovat suuret. (Taloussanomien 2009 e.)

Uuden lakiesityksen mukaan palveluntarjoajien täytyy kertoa asiakkaalle sijoittamisen tavoitteet ja siihen liittyvät riskit. Kulujen erittely tarkentuu, sillä kaikki kulut pitää esittää sekä vuotuisena että kumulatiivisena euro- ja prosenttimääräisinä kuluina.

(Pörssisäätiö 2009.)

6.6 Hintakilpailu

Valtiovarainministeriön esitys ei nosta muita sijoituksia eläkevakuutuksien rinnalle, vaan se laskee ostoläkkeet samalle viivalle muiden kanssa. Eläkettä rahastoilla kymmeniä vuosia säästävän paras valinta on edelleen passiivinen indeksirahasto tai passiivinen osakesijoittaminen.

Passiiviset suorat osakesijoitukset ovat luultavasti edullisin tapa säästää eläkettä, kun kertasijoitukset ovat riittävän suuria. Säästäjällä on kuitenkin oltava rutkasti itsekuria säännölliseen säästämiseen.

Liiallisella kaupankäynnillä hän tarvelee tuottoja.

Veroedun suurin hyöty tulee mutkan kautta. Ehdotuksen mukaan säästäjä voisi vaihtaa palveluntarjoajaa vuoden välein. Siitä menevä maksu ei saisi olla juoksevia kustannuksia suurempi. Jos näin syntyy kilpailua kolmen rahastojätin OP:n, Nordean ja Sammon kesken, aktiivisten rahastojen palkkiot voivat vihdoinkin laskea.

(Talouselämä 2009 b.)

Tavoitteena on lisätä kilpailua ja alentaa siten pitkäaikaissäästämisen kustannuksia sekä lisätä markkinoiden läpinäkyvyyttä. Myös muille palveluntarjoajille kuin henkivakuutusyhtiöille luotaisiin edellytykset tarjota verotuetta pitkäaikaissäästämistuotetta. Tämä luo edellytyksiä pitkäaikaissäästämisen kustannusten alentumiseen. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin palveluntarjoajien tiedonantovelvoitteista, jotka koskevat mm. vertailukelpoisia tietoja säästökohteiden kuluista, tuotoista ja riskeistä. (Valtiovarainministeriö 2009 a.)

6.7 Eläkevakuutuksen vaihtaminen vakuutusyhtiöstä toiseen

Uusi laki tekee mahdolliseksi myös palveluntarjoajan vaihtamisen kesken sijoituskauden. Myös uudet eläkevakuutussäästöt voidaan siirtää toiseen eläkevakuutusyhtiöön tai PS-tuotteisiin. Ja PS-säästöt voi siirtää toiselle PS-palveluntarjoajalle tai eläkevakuutusyhtiöön. PS-säästäjän tulee olla vähintään vuosi yhden palveluntarjoajan asiakkaana ennen kuin hän voi vaihtaa tarjoajaa. Säästäjä ei voi irtisanoa säästämissopimusta kesken kaiken ja saada rahojaan heti takaisin. (Pörssisäätiö 2009.)

Pitkäaikaissäästämistä koskevan lain mukaan:

Säästäjällä olisi oikeus vuoden kuluttua säästämissopimuksen tekemisestä tai aiemmasta irtisanomisesta irtisanoa säästämissopimus ja siirtää varat toiselle palveluntarjoajalle, joka voi olla myös vakuutusyhtiö. (Valtiovarainministeriö 2009 b.)

Vakuutuslakia muutettaisiin lisäksi siten, että eläkevakuutuksen ottajalla olisi vastaava siirto-oikeus, jos eläkevakuutusliikkeen liittyä kuolemanvaraturva. Verotettavaa tuloa ei realisoituisi, kun vakuutettu tai säästäjä irtisanoa sopimuksen ja solmii uuden vähennyskelpoisuuden edellytykset täyttävän eläkevakuutusliikkeen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen. Säästövarat olisi tällöin siirrettävä suoraan uudelle henkivakuutusyhtiölle tai PS-lain mukaiselle palveluntarjoajalle. (Valtiovarainministeriö 2009 a.)

6.8 Osakesäästäjät uudistuksesta innoissaan

Myös osakesäästäjien keskusliiton puheenjohtaja, professori Timo Rothovius korostaa kulujen karsimisen vaikutusta säästämisintoon.

- Varmasti suora osakesijoittaminen alkaa kiinnostaa ihmisiä entistä enemmän. Uskon että nekin, jotka ovat nyt sijoittaneet vakuutusyhtiöiden rahastoihin, valitsevat mieluummin suoran sijoittamisen, koska eläkevakuutusyhtiöissä veroetu on valunut käytännössä kokonaan yhtiöiden kuluihin. Jos niistä kuluista päästään eroon, tuotto muodostuu huomattavasti paremmaksi. Vaasan yliopistossa rahoituksen professorina työskentelevä Rothovius pitää nykyistä 5000 euron vuotuista vähennysetua periaatteessa riittävänä. Hänen mielestään se voisi kuitenkin kasvaa iän myötä, jotta vähän varttuneempikin voisi kerryttää kyllin suuren säästön ennen eläkkeelle jäämistään. Huomattavasti radikaalimpi on osakesäästäjien puheenjohtajan ajatus luopua koko säästämismuodon kytkemisestä eläkkeeseen.

- En ylipäätään ymmärrä miksi tämä pitää sitoa eläkkeeseen. Tätä kautta voitaisiin järjestää säästäminen yleensä. Kyllähän tässäkin verot maksetaan, kun säästöjä aletaan nostaa. Ihan normaali säästäminen voitaisiin ihan hyvin järjestää tällä tavalla. Sijoittamaan ja säästämään pystyy ilman veroja niin kauan, kun sieltä alkaa itse nostaa rahaa ulos. Ei sitä tarvitsisi sitoa eläkkeisiin millään tavalla, Rothovius visioi. (Yle 2009.)

6.9 Markkinoille uusia tuotteita

Vakuutusyhtiöistä riippumattomat sijoituspalveluyhtiöt odottavat innolla uutta lakia. Ne kertovat pystyvänsä hyvin nopeasti tuomaan markkinoille tuotteita, jotka ovat huomattavasti eläkevakuutuksia edullisempia.

Rahastoyhtiöt odottavat tarkempia tietoja siitä, miten eläkesäästöjä hallinnoidaan ja miten niiden maksu järjestetään eläkeiässä.

Monimutkainen järjestelmä aiheuttaisi säästäjille turhia kuluja.

(Taloussanomien 2009 f.)

Säästäjä tekisi talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen kanssa pitkäaikaissäästämissopimuksen. Säästäjä maksaisi sopimuksen perusteella erityiselle säästämis-tilille rahasuorituksia, jotka olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia samoin edellytyksin ja samaan määrään kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut. Palveluntarjoaja sijoittaisi rahavarat säästäjän lukuun noteerattuihin arvopapereihin, rahasto-osuuksiin tai talletuksiin. Sijoitetuille varoille kertyvät tuotot olisi maksettava säästämis-tilille eikä niitä verotettaisi säästämis-ajana. Säästäjän saavutettua eläkeiän palveluntarjoaja realisoisi säästövaroja ja maksaisi niistä eläkkeen tapaan vuosittain rahasuorituksia, joita verotettaisiin vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvan eläkkeen tavoin pääomatulona. (Valtiovarainministeriö 2009 a.)

Suorat osakesijoitukset tulee valtiovarainministeriön esityksen mukaan hajauttaa niin, etteivät kaikki säästöt ole yhden osakkeen varassa. Tiukkoja rajoja ministeriö ei aio kuitenkaan hajautukselle asettaa.

Tilillä olevia varoja voisi alustavan esityksen mukaan nostaa aikaisintaan 63-vuotiaana.

Vain joissakin erityistapauksissa, esimerkiksi jos jää työttömäksi, rahat voi nostaa aiemmin. Vanhat sopimukset sallivat säästöjen noston jo 55-62-vuotiaana. (Kauppalehti 2009.)

6.9.1 Siirtymäsäännökset

Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2010 alusta. Tuloverolain säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen maksettuihin vakuutusmaksuihin ja eläkkeisiin.

Tuloverolakiin liittyy useita siirtymäsäännöksiä. Verovelvollisen ennen hallituksen esityksen antamispäivää ottamaan eläkevakuutukseen sovellettaisiin verovuosina 2010 - 2016 lain voimaan tullessa voimassa olleita eläkeikää koskevia säännöksiä.

Näin ollen ennen esityksen antamispäivää otettuihin eläkevakuutuksiin voi vielä seitsemänä vuotena säästää eläkettä, jota aletaan nostaa 62-vuotiaana. Muilta osin maksujen vähennyskelpoisuuteen sovellettaisiin vanhojen vakuutusten osalta lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnantajan maksaman työntekijälleen ottamaan vakuutukseen sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos vakuutus on otettu ennen esityksen antamispäivää.

Esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otetun vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa ikärajaa sovellettaisiin jo vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.

(Valtiovarainministeriö 2009 a.)

7 YHTEENVETO

Valtiovarainministeriön mukaan uudistuksen tarkoitus on lisätä kilpailua ja karsia eläkesäästämisen kustannuksia.

Ennen uudistusta, veroedun on saanut vain vakuutusyhtiöiden myymästä eläkevakuutuksesta. Vuoden 2010 alusta säästäjä voi tehdä sopimuksen pitkäaikaissäästämisestä myös pankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen kanssa.

Eläkesäästäminen vuonna 2010 muuttuu seuraavasti:

- Veroetu laajenee kaikkiin säästämistuotteisiin
- Säästäjä voi kartuttaa pankkitilille, osakkeisiin ja rahastoihin
- Tuotteen voi ostaa vakuutusyhtiöltä, pankeilta, rahastoyhtiöltä ja muilta palvelujentarjoajilta
- Säästöjen hoitajan voi vaihtaa milloin itse haluaa
- Säästöt voi tulouttaa vasta 63 ikävuodesta alkaen
- Säästöjen takaisinmaksu aika on minimissään 10 vuotta
- Takaisinmaksu aika lyhenee 6 vuoteen, jos jatkaa töissä pidempään

Verovähennysoikeus eli maksimi 1 400 euroa vuodessa säilyy ennallaan.

Uuden lain myötä markkinoille tullaan saamaan säästötuotteita, joiden kulut ovat huomattavasti edullisempia kuin aiempien eläkevakuutusten kulut. Ensi vuonna vakuutusyhtiöt joutunevat pudottamaan palkkioitaan kiristyneen kilpailun vuoksi.

Eläkejärjestelmä saattaa joutua rahoituskriisiin, ellei työmarkkinajärjestöt pääse sopuun siitä miten suomalaisten työuraa saataisiin pidennettyä. Myöhempi eläkkeellelähtö jää tällä hetkellä väistämättä yritysten ja työntekijöiden vastuulle. Työntekijöille tarvittaisiin parempia kannustimia pysyä työmarkkinoilla pidempään. Näin työuria saataisiin pidennettyä. Tulevaisuudessa olisi kuitenkin myös nostettava vanhuseläkeikärajoja.

8 LÄHTEET

INTERNET

- Arvopaperi 2009. [online] [viitattu 12.7.2009]
<http://www.arvopaperi.fi/uutisarkisto/article218553.e>
- Eläketurvakeskus 2007 a. Suomen eläkejärjestelmä. [online] [viitattu 22.3.2009]
<http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=40896&Item=60248>
- Eläketurvakeskus 2007 b. Eläkeläisten tulotaso ja toimeentulo Suomessa. [online] [viitattu 2.10.2009] <http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=45545&Item=63730>
- Etera 2009. [online] [viitattu 2.4.2009]
https://www.etera.fi/fi/oma_elaketurva/tietoa_elaketurvasta/elakkeen_karttuminen/elakeesimerkki/Sivut/Default.aspx
- Etla 2007. [online] [viitattu 20.9.2009]
http://www.etla.fi/files/1782_Dp1089.pdf
- Finanssialan keskusliitto 2009. [online] [viitattu 15.3.2009]
<http://www.fkl.fi/asp/system/empty.asp?P=2437&VID=default&SID=640511190754438&S=1&C=24659>
- Helsingin Sanomat 2009. [online] [viitattu 8.7.2009]
<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Vapaaehtoisten+el%C3%A4kevakuutusten+myynti+romahti+alkuvuonna/1135244518509?ref=rss>
- Iaet-kassa 2009. [online] [viitattu 4.7.2009]
http://www.iaet.fi/iaet/index.php?option=com_content&task=view&id=127
- Ilmarinen 2009 a. [online] [viitattu 20.2.2009]
http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/04_eturva/02_miten_elake_lasketaan/index.jsp
- Ilmarinen 2009 b. [online] [viitattu 10.5.2009]
http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/x_pdf_liitteet_julkaisut/tyontekijan_elake.pdf

- Investori 2009. [online] [viitattu 12.7.2009]
<http://www.investori.com/cgi-bin/read.pl?a06/s060302.htm>
- Kauppalehti 2009. [online] [viitattu 12.7.2009]
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=2009/04/21692>
- Kuluttajatutkimuskeskus 2008. [online] [viitattu 28.6.2009]
http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/5183/2008_114_tyoseloste_vakuutussaastaminen.pdf
- Kuntien eläkevakuutus 2008 a. [online] [viitattu 8.4.2009]
http://www.keva.fi/YN_Body.asp?cid=2&menu1_id=92&lang=fi&menu2_id=237&Id=4562
- Kuntien eläkevakuutus 2008 b. [online] [viitattu 8.4.2009]
http://www.keva.fi/default.asp?cid=2&lang=fi&menu1_id=92&menu2_id=237&id=3503
- Pörssisäätiö 2009. [online] [viitattu 12.9.2009]
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/elakesaastajan-valikoimaan-osakkeet>
- Talouselämä 2009 a. [online] [viitattu 12.7.2009]
<http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/article238630.ece?s=1&wtm=talouselama/-03032009>
- Talouselämä 2009 b. [online] [viitattu 15.7.2009]
<http://www.talouselama.fi/uutiset/article280736.ece?s=1&wtm=talouselama/-04052009>
- Taloussanommat 2009 a. [online] [viitattu 20.9.2009]
<http://www.taloussanommat.fi/politiikka/2009/09/17/halitus-laajentaa-elakesaastamisen-veroetua/200920260/12>
- Taloussanommat 2009 b. [online] [viitattu 28.6.2009]
<http://www.taloussanommat.fi/omatalous/2009/03/22/amasta-syntyy-pitka-varjo/20097521/139>
- Taloussanommat 2009 c. [online] [viitattu 4.7.2009]
<http://www.taloussanommat.fi/omatalous/2009/03/04/elakeputki-kay-kukkarolle/20095947/139>
- Taloussanommat 2009 d. [online] [viitattu 8.7.2009]
<http://www.taloussanommat.fi/tyo-ja-koulutus/2009/01/23/elakeputkessa-paasee-koyhaksi/20091981/139>

- Taloussanomat 2009 e. [online] [viitattu 15.7.2009]
<http://m.taloussanomat.fi/?page=showSingleNews&newsID=20092671>
- Taloussanomat 2009 f. [online] [viitattu 15.7.2009]
<http://www.taloussanomat.fi/omatalous/2009/02/19/elakesaastaminen-halpenee--vihdoinkin/20094656/139>
- Tekniikka & Talous-lehti [online] [viitattu 12.4.2009]
<http://www.tekniikkatalous.fi/tyo/article250637.ece>
- Työeläke 2009. [online] [viitattu 28.8.2009]
<http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=45367>
- Työeläkelakipalvelu 2007. [online] [viitattu 2.4.2009]
http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/fi/soveltamisohje/?asiakirjanumero=5372&_navi=ohjeisto&_avaa_koko_ohjeisto=5372
- Työeläkevakuuttajat 2009. [online] [viitattu 28.8.2009]
http://www.tela.fi/data/userpdf/elake_ian_nosto_ongelmaa_ja_kysymyksiä040309.pdf
- Valtioneuvoston kanslia 2009. Ikääntymisraportti. [online] [viitattu 26.2.2009]
<http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2009/j01-ikaantymisraportti-j04-ageing-report/pdf/fi.pdf>
- Valtiovarainministeriö 2009 a. [online] [viitattu 30.9.2009]
http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20090917Pitkaea/name.jsp
- Valtiovarainministeriö 2009 b. [online] [viitattu 17.10.2009]
http://www.vm.fi/vm/fi/11_rahoitusmarkkinat/02_kotimainen_lainsaadanto/04_hankkeet/index.jsp
- Yle 2009. [online] [viitattu 20.7.2009]
http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/article715283.ece

MUUT

OP-eläkevakuutuksen tuoteseloste 2008

Varma-lehti 1/2007

Yksilöllisen eläkevakuutuksen valintaopas 21.2.2006

9 LIITTEET

Liite 1-3: Osinkotulojen verotus 2009

Osinkotulojen verotus 2009

– saajana palkansaaja, eläkeläinen, opiskelija tms. henkilö

Verohallinnon julkaisu 50.09 1.5.2009

www.vero.fi sivu 1 / 3

Henkilöverotuksessa osinkoa verotetaan eri tavoin riippuen siitä, onko osinko saatu julkisesti noteeratusta osakeyhtiöstä (listatusta yhtiöstä) vai muusta osakeyhtiöstä (listaamattomasta yhtiöstä). Listatusta yhtiöstä saadusta osingosta osa on aina veronalaista pääomatuloa.

Listaamattomasta yhtiöstä saadun osingon verokohtelu riippuu siitä, jaetaanko osinkona enemmän vai vähemmän kuin 9 %:n tuotto laskettuna osakkeen matemaattiselle arvolle. Jos osinkona jaetaan vähemmän kuin 9 %, osinko on 90 000 euroon asti kokonaan verovapaata tuloa ja 90 000 euron ylittävältä osalta osittain veronalaista pääomatuloa. Jos taas osinkona jaetaan enemmän kuin 9 %:n tuotto, 9 %:n ylittävä osa osingosta verotetaan osittain ansiotulona.

LISTATUSTA YHTIÖSTÄ SAATU OSINKO

Listatulla yhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, jonka osakkeet tai jokin osakesarja on osingonjaosta päätetäessä ollut julkisen kaupankäynnin kohteena Helsingin pörssissä tai vastaavalla tavalla ulkomailla. Listattuja yhtiöitä ovat myös yhtiöt, joiden osakkeet on otettu yhtiön suostumuksella tai hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi ns. monenkeskisessä kaupankäynnissä Euroopan talousalueella.

Listatusta yhtiöstä vuonna 2009 saadusta osingosta 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Listattu yhtiö pidättää maksamansa osingon kokonaismäärästä 19 %:n ennakonpidätyksen ja maksaa sen Verohallinnon tilille. Lopullisessa verotuksessa vain veronalaisen pääomatulo-osuuden veroprosentti on 28.

Esimerkki:

Aleksi saa vuonna 2009 pörssi-yhtiöstä osinkoa 10 000 euroa. Pääomatulon hankkimisesta johtuvat kulut ovat 110 euroa.

Aleksin veronalainen osinkotulo (70 % x 10 000 e)	= 7 000,00 e
– omaisuudenhoitopalkkio 110 euroa, josta vähennetään omavastuuosuus 50 e	= <u>60,00 e</u>
Verotettava pääomatulo	6 940,00 e
Vero pääomatulosta 28 % x 6 940 e	= 1 943,20 e
– ennakonpidätys 19 % x 10 000 e	= <u>1 900,00 e</u>
Aleksin maksettava jäännösvero	43,20 e

LISTAAMATTOMASTA YHTIÖSTÄ SAATU OSINKO

Jos osinko on alle 9 % matemaattisesta arvosta

Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 9 %:n tuottoa. Tällaisilla verovapailla osingoilla on kuitenkin yläraja, 90 000 euroa vuodessa (ks. esimerkki a). Siltä osin kuin nämä osingot ylittävät 90 000 euroa, osingoista 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa (ks. esimerkki b). Tämä 90 000 euron raja on osakaskohtainen ja kaikki kyseisen henkilön samana vuonna saamat listaamattomien yhtiöiden osingot lasketaan yhteen.

a) Osinko alle 90 000 euroa:

Esimerkki:

Aino omistaa Yhtiö A Oy:n osakkeet, joiden yhteinen matemaattinen arvo on 1 500 000 euroa. Hän saa yhtiöstä vuonna 2009 osinkoa 85 000 euroa.

Osinko on alle 9% matemaattisesta arvosta (9% x 1500 000 e = 135 000 e) ja samalla alle 90 000 euroa, joten se on Ainolle kokonaan verotonta tuloa.

b) Osinko yli 90 000 euroa:**Esimerkki:**

Sanni saa osinkoa Yhtiö S Oy:stä 100 000 euroa. Hänen omistamiensa osakkeiden yhteinen matemaattinen arvo on 1 500 000 euroa.

Osinko on alle 9 % osakkeiden matemaattisesta arvosta, joten se on 90 000 euroon asti kokonaan verovapaata tuloa. Ylimenevästä osasta (10 000 eurosta) on veronalaista pääomatuloa 70% eli 7 000 euroa ja verovapaata tuloa 30 % eli 3 000 euroa.

Pääomatulona verotettavasta osingosta menee veroa 28 % x 7 000 euroa eli 1 960 euroa.

Jos osinko on yli 9 % matemaattisesta arvosta

Jos osinko ylittää osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun 9 %:n tuoton, 9 %:n ylimenevästä osasta 70 % on osingonsaajalle ansiotuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Ansiotulon veroprosentti vaihtelee valtionverotuksessa 0 %:sta 30,5 %:iin. Kunnallisvero ja kirkollisvero ovat yleensä yhteensä noin 20 %.

Esimerkki:

Matti saa osinkoa Osake Oy:ltä 20 000 euroa. Hänen omistamiensa osakkeiden matemaattinen arvo on 50 000 euroa. Matilla on myös palkkatuloja.

9 %:n tuotto laskettuna 50 000 euron matemaattiselle arvolle on 4 500 euroa. Tämä määrä on kokonaan verovapaata tuloa, sillä se on alle 90 000 euroa. Verovapaan osuuden (4 500 e) ylittävistä osingosta (15 500 eurosta) on

Veronalaista ansiotuloa 70 % x 15 500 e = 10 850,00 e

Loput 4 650,00 euroa (30 % x 15 500 e) on verotonta tuloa.

Vero ansiotulosta (Matin oman veroprosentin mukainen vero),
esim. 37 % x 10 850,00 e = 4 014,50 e
Matin jäännösvero 4 014,50 e

Listaaamattoman yhtiön osingoista ei ennakonpidätystä

Listaaamattoman yhtiön jakamasta osingosta ei toimiteta ennakonpidätystä eikä osinkoa ole otettu huomioon ennakoveroissa. Jos henkilö saa veronalaiseen määrään nousevia osinkoja, hän voi pyytää vero- toimistoa ottamaan ne huomioon joko verokortin pidätysprosentissa tai ennakoverolipussa. Vaihtoehtoisesti hän voi maksaa ennakon täydennysmaksua seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Ennakon täydennysmaksun maksamisessa tarvittavat tili- ja viitenumerotiedot sekä tilisiirtokortin ja lisätietoja saatte osoitteesta www.vero.fi / maksut ja palautukset.

Osakkeen matemaattinen arvo

Verohallinto laskee osakkeen matemaattisen arvon yhtiön edellisenä vuonna (2008) päättyneen tilikauden taseen perusteella. Osakkeen matemaattinen arvo saadaan siten, että yhtiön nettovarallisuus (varat – velat) jaetaan osakkeiden lukumäärällä. Osakkeen matemaattisen arvon laskemista selostetaan tarkemmin tiedotteessa Osinkotulojen verotus - saajana omistajayrittäjä (Verohallituksen julkaisu 63.09).

Ulkomailta saatu osinko

Osinkoa, joka on saatu toisesta EU-valtiosta ja sellaisesta valtiosta, jonka kanssa Suomella on osingon verotusta koskeva verosopimus, verotetaan Suomessa samalla tavoin kuin suomalaisesta yhtiöstä saatua osinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että veronalaisten määrät lasketaan samojen sääntöjen mukaan. Muusta kuin EU-valtiosta tai verosopimusvaltiosta saatu osinko sen sijaan on Suomessa aina kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa riippumatta yhtiön osakkeen julkisesta noteerauksesta.

Ulkomaisten osingon kaksinkertainen verotus poistetaan Suomessa hyvitysmenetelmällä. Ulkomaille maksettu tulovero on kokonaisuudessaan hyvityskelpoista, vaikka osa osingosta olisikin Suomessa verovapaata. Ulkomaista veroa hyvitetään kuitenkin aina enintään osingosta Suomessa menevää veroa vastaava määrä.

OSUUSPÄÄOMAN KORKO

Osuuskunnan jäsenen saama osuuspääoman, sijoitusosuuden ja lisäosuuden korko on 1 500 euroon asti kokonaan verovapaata tuloa. Ylimenevästä osasta 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa.